

Ija razoral s strelskimi jarki, naše vinske gorice s strelskimi zakopi, ko bi naše hiše zgorevale v plamenih. Videli smo to nevarnost, nismo o njej govorili, pač pa smo zastavili vse sile, da se je nevarnost odstranila! Mir nam je zagotovljen za dolgo vrsto let in Italijanu se bodo ohladili razgreti možgani, da ne bo več fantaziral o vojni. Mir je utrjen in Slovenija ne bode nikdar pozabila, kdo je bil tisti, katere vlada je bila, ki je to nevarnost znala odstraniti. Ponosni smo lahko, da je bila to tista vlada, v kateri je bila SLS. Hvaležni smo vsem, ki so pripomogli do te utrditve miru, hvaležni kralju in zunanjemu ministru Marinkoviču, pa tudi SLS in njeni miroljubni politiki.

Da bomo nasprotnike poznali.

Za izednačenje davkov!

Zanimivo je dejstvo, da radičevci niso nič kaj vpili za izednačenje davkov, ko so bili več let na vladi. Pač pa so ta čas pripravljali zakon, na podlagi katerega so skušali še posebno Slovenijo davčno udariti in to pod izgovorom: za izednačenje davkov. Sedajna vlada nikakor ni mogla tega zverženega načrta predložiti narodni skupščini v odobritev. Pač pa je odločila, da se ta radičevski predlog zavrne in boljše izdela, kar se bo tudi zgodilo. Radič je pa mislil, da bo sedanja vlada menda kar pokleknila pred njim! On sicer zdaj vpije, toda to je znamenje, da se je preprečil njegov načrt, po katerem je hotel uganjati demagogijo in se ljudem kazati kot največjega dobrotnika Hrvaške, četudi bi s tem udaril po drugih krajih, posebno še po Sloveniji! Zednačenje davkov pride, a pride v tem smislu, da bomo vsi enako plačevali, ne pa, da bi Slovenija plačevala več kot druge prečanske dežele, čeprav so hrvaške ali srbske! Kadar boste slišali radičevce o tem govoriti, jim samo to-le povejte: Radičevci ste vkljub vsemu govorjenju bili in ste še sedaj zoper pravično izednačenje davkov! Vi ste oslabili Slovenijo v gospodarskem oziru, ker ste mnoge osrednje urade za Slovenijo prenesli v Zagreb in tamkaj s slovenskim davčnim in zavarovalnim denarjem zidate palače. Zednačenje davkov hočemo v tem da bomo vsi enako plačevali za osrednjo državno upravo, v oblastih pa si bomo vsak po svoje pomagali, čim nam vlada odstopi stalne davčne viře.

Zakaj Hrvati volijo Radiča?

Neki Hrvat je na vprašanje, zakaj Hrvati vedno volijo Radiča, odgovoril: »Pa zato, ker je bolje, da pitamo enega pitane purana, kakor pa, da začnemo zopet od začetka enega mršavega!« — Potem ni čuda, da politična nezrelost Hrvatov omogoča, da imamo tako dičnega poslanca, kot je Radič!

»Kri bo tekla . . .«

grozijo radičevci tudi v narodni skupščini. S tem seveda napovedujejo, da bodo hrvaškega kmeta nahujskali do skrajnosti in ko bo tekla kri, se bodo oni — zopet skrili! Take grožnje kažejo, kako neresni ljudje so to in da so — Hrvati, ki jih je sama beseda!

Kameleoni . . .

Ivan Pucelj je blagovolil načeti vprašanje političnega izpreminjanja. Ker je začel pri drugih, bo gotovo na sebe pozabil, zato mu mi pomagamo: Zerjav je rodil Pucelja-samostojneža, Pucelj-samostojnež je rodil Pucelja-radičevca, Pucelj-radičevac je zopet rodil Pucelja-kmetijca. Pucelj-kmetijec je s Prepeluhom zopet rodil Pucelja-hrvatjarja. Časi se izpreminjajo in Pucelj se še veliko bolj izpreminja.

— Oprosti, — je mrmral.
— Naj bo blagoslovljena . . . ta, tvoja roka . . . — in je poljubila roko, s katero jo je udaril. — Zvonček je srečna. Znanstvenik je postal mračen.
— Ti bi ne smela vstati.
— Videti sem te hotela, — so ji svetlikale oči. —
Truden si . . .
— Mnogo delam.
— Kaj delaš? — ga je vprašala bojazljivo.
Mišice na Mutsuhito Dsainovem obrazu so se stresle.
— Stroj — je odgovoril top.
— Stroj? — se je začudila. — Kakšen stroj?
— Boš že videla . . .
In iz oči mu je bliskala iskra.
— Ali si jezen? — se je splašila dekletce.
— Ne — je rekel mirno. — Nisem jezen.
— Ali naj grem! — ga je vprašala deklica nežno.
— Ne motiš me . . .
— Bojim se, — je viselo na njem dekličino oko. —
Tako miren si, da se bojim . . .
— Ne boj se, — jo je nežno božal po obrazu. — Ti se ne bojiš!
Zrl je pred se.
— Čemu stroj? — se je tresel dekletov glas.
— Rabim ga, — je temno pogledal znanstvenik. —
Potrebujem ga.
In zobje so se zasvetili kakor pesji, ko hoče vgrizniti. Potem pa se je obraz zopet zasmel.
Breskev je rekla, da vedno le pišeš, računaš in rišeš na rižev papir . . . Zbolíš.
— Močen sem . . .
— Zdravje te zapusti . . .
— Duša živi.
— Bled si. Slab si. Cvet si . . .
— Kamen sem . . .
Dekle se mu je sklonilo na roko.
Anata bakari . . . ti si edin . . . edin velik in mogočen . . . — jo je prevladalo močno čustvo. — Edino ti si pameten. Ti dober. Ti svet. Kawannov sin si! Tajfun je tvoja duša . . .
— Tajfun, — je mrmral Mutsuhito Dsain. — Boš že videla! — je naglo dvignil glavo. — Ko ujamem blisk in ga vzamem z neba . . .

Prosveta pri naših nasprotnikih in pri nas.

(Iz govora narodnega poslanca g. dr. Hohnjea na občnem zboru Prosvetne zveze v Mariboru v ponedeljek, dne 14. novembra.)

Septembarske volitve v narodno skupščino so bile povod, da so se po njihovi izvršitvi v glasilih vseh slovenskih strank pojavila premišljevanja o ljudski izobrazbi, ki so izzvenela v klic: »Več izobrazbe!« Kar se tega gesla dostaja, ga je treba presoditi z znanim sodilom velikega učitelja in vzgojitelja slovenskega ljudstva škofa Slomškega: »Šola pa, če dobra ni, je boljše, da je ni.« Izobrazba, če ni dobra, je boljše, da je ni.

Kakšno izobrazbo želijo politični nasprotniki.

Izobrazba, kakor jo želijo našemu ljudstvu liberalni in socialistični prvaki, bi naj ljudske množice odtrgala od verskega mišljenja in udejstvovanja ter jih vpregla v jarem gosposkega, kmetskega in delavskega laži-svobodomiselstva. Zato so nekateri listi teh strank priporočali izobraževanje potom naravoslovne znanosti. Ta svobodomiselna gospoda, koji očividno manjka prave in stvarne izobrazbe, predpostavljajo, da bi naravoslovna veda mogla biti veri nasprotna. V resnici ni tako, ker noben resničen in dokazan nauk naravoslovne znanosti ne nasprotuje verskim resnicam, marveč vsak jih potrjuje. Zgodovinsko dejstvo je, da so največji naravoslovci bili možje globokega verskega mišljenja in celo tudi pobožnega duha. Napol izobražena gospoda, ki nosi zvonec v takozvanem naprednem taboru, misli na takšne naravoslovce, kakor je bil nemški profesor Haeckel, ki je učil, da človek ni ustvarjen od Boga, marveč da izhaja iz opice. Tak nauk je sicer povsem pripraven za to, da ljudi odtrga od tako zvanega klerikalizma, kakor naši politični protivniki imenujejo izvrševanje krščanskih načel, ter napolni s pristaši tabor liberalizma in socialne demokracije. Ni pa nobenega dvoma, da ta nauk ne more služiti za podlago poedine in narod dvigajoče izobrazbe in kulture. Izobrazba, ki bi temeljila na takšnem načelu, bi bila največja nesreča za posameznike in za narod.

Pravi nagibi in cilji izobrazbe.

Povolitvena razmišljanja naših političnih neprijateljev o izobrazbi so dokaz, da so naprednjaški kolovodje degradirali (znižali) izobrazbo zgolj kot sredstvo, ki more služiti njihovi politiki ter priganjati pristaše v njihov politični tabor. To pa ni naravni namen izobrazbe.

Kar se tiče izobraževalnega namena, je treba ugotoviti, da vladajo med ljudstvom različni izobraževalni interesi. Zato mora vsak prosveten delavec paziti, kateri interesi v njegovem krogu prevladujejo ter se mora potruditi, da jih kolikor mogoče oplemeniti. V vsakem človeku je večji ali manjši nagon po izobrazbi, hrepenenje po znanju in izpopolnjevanju. V slovenskem narodu je ta izobraževalni nagon jako razvit in v tem se naš majhen narod razlikuje in odlikuje od drugih, po številu in moči večjih narodov. Ako bi v kakem poedincu ta naravni izobraževalni interes ne bil dovolj jako razvit, je treba pokazati na velike praktične koristi izobrazbe za življenje, za gospodarski napredek, za družabno veljavo in čast. Oblažitev izobraževalnih nagibov je v tem, da kažemo na izobrazbo kot na stremiljenje po popolnosti ter kot vestno dolžnost. Zlasti pri mladini

je treba ta etični (nravni) nagib krepko poudarjati. Delo je dolžnost človeka, delo mladine pa je učenje in izpopolnjevanje sposobnosti duha in volje. Posebno je treba zlasti dandanašnji naglašati socialne nagibe za izobrazbo, ki jo je treba smatrati kot dolžnost proti družbi, družini, občini, stanu, narodu, državi in cerkvi. V polni meri mora te dolžnosti izvršiti samo izobražen človek. Upoštevajoč te prave in dobre izobraževalne namene, kličemo tudi mi: »Več izobrazbe!«, in to prave izobrazbe, prave po vsebini in namenu.

Mladeniške in dekliške zveze.

Ta klic vsebuje poziv k intenzivnemu in široko razpredenemu prosvetnemu delu med ljudstvom. Posebno pozornost moramo posvečevati mladini. Kjer se to ne zgodi, tam mladina nevarnost preti. Žrtev te nevarnosti postane mladina povsod, kjer ji niso na razpolago krščanske prosvetne organizacije. Dokaz za to je Francija. Zadnji čas so katoliški listi na Francoskem opozarjali na žalostno stanje kmetske mladine v Franciji. Posledice brezverske državne šole se kažejo v vsej pogubnosti. Kmetijska mladina, zlasti moška, je v mnogih krajih Francije zapadla verski mlačnosti ali celo izraziti protivnosti veri in Cerkvi ter moralni pokvarjenosti. Krščanske prosvetne organizacije, ki bi edina mogla temu velikemu zlu priti v oči, pa ni. Da se ne bi to strašno zlo, ki bi moglo ogroziti obstoj vsega našega naroda, razširilo tudi med nami, moramo posnemati zgled katoliške Nemčije in katoliške Belgije, ki je vso mladino: mestno, kmetijsko, obrtno in delavsko, obsegla z raznim oblikami izobraževalnih in vzgojevalnih organizacij, v katerih naraščaj naroda izobrazuje, rešuje in izpopolnjuje. Ko vam stavim za zgled Nemčijo in Belgijo, vas moram opozoriti na prepotrebne mladeniške in dekliške zveze. Ker je izkustvo dokazalo, da Orlovskva organizacija ne more obseči vse mladine osobito na deželi, je potrebno, da kmetsko mladino zbiramo v mladeniških in dekliških zvezah. Že na lanskem občnem zboru Prosvetne zveze je bil poudarjen ta opomin, ki ni ostal brez praktičnih posledic. Ker pa še ni našel povsod dovolj odmeva in razumevanja, ga je letos treba obnoviti.

Prosvetna organizacija in šolsko vprašanje.

Kažoč na rastčo versko mlačnost in moralno pokvarjenost kmetske mladine po mnogih krajih Francije, sem ugotovil, kakšne sadove rodi brezverska šola. Šola je tako važna izobraževalna ustanova, da se njen pomen ne more dovolj visoko ceniti, kamo-li preceniti. Zato imajo prosvetni delavci med ljudstvom dolžnost, da vse sloje ljudstva podučijo ter prepričajo o pomenu šole, o važnosti dobre šole, o slabih učinkih nekrščanske šole. Papež Leon XIII. je rekel: »Šola je bojišče, na katerem se mora odločiti, ali bode človeška družba ohranila svoj krščanski značaj. Šolsko vprašanje je torej za krščanstvo vprašanje za življenje in smrt.« Sedanji papež Pij XI. pa je v svojem govoru francoskim romarjem leta 1925 izjavil: »Največja moč krščanskega naroda v današnjem času je krščanska šola in najboljšo delo je kristijanizacija šole.«

— Zakaj? — se je čudilo dekle.
— Potrebujem ga, — se je resno poglubil.
— Blisk? Z neba? Ga vzameš? Gospod Mutsuhito Dsain . . .
Znanstvenikov obraz se je svetil od vročice.
— Bolan sem — je rekel tiho. — Glava me boli . . .
— Jaz te zdravim! — je skočila kvišku deklica. —
Dovolj, gospod, dovolj . . .
In mala palca je z vso močjo pritisnila na senca in jih je po japonskem načinu hitro sukala, ko da sta majhna svedra. Konec prstov se je komaj videl. In Mutsuhito Dsainu se je zdelo, da ga objema prijetna omotica, ko da je v čajevini »Kraštaca« kadil opijevo pipo. Megla se prši s čela in kri prijetno pojenjuje . . . Deklica je precej časa gibala prste na bledih sencih, potem pa je iz rokava plašča naglo potegnila košček riževega papirja.
— Molitev . . . Požri ga!
Znanstvenik ga je odklonil.
— Kupila sem ga od prvega duhovnika Osvevovega svetišča . . . Sveta molitev je. Gotovo bo pomagala. Požri jo . . .
Na riževem papirju je bila hokus-pokus pisava. Zdravilne besede. Pisana čarovnija. Dekle je naredilo iz njega kroglico.
— Požri ga! — ga je prosila s trdno vero. — Požri ga . . .
Mutsuhito Dsain se je zasmeljal in je požrl čarobni talizman, ker je videl, da se je svetlikala na dekletovi trepalnici solza. In glej, ko da je tudi pomagala nekoliko! Obležal je na preprogi in se zleknil.
— Bolje mi je.
Dekle je vzelo v roke šamesano.
— Ali naj igram nežno in mehko! To je tudi dobro. Godba zdravi. Dušo zdravi. Tudi telo zdravi . . . Ali hočeš? . . .
— Hvala, — je nežno odklonil. — Veliko misel imam v glavi. Pesem ni za me.
— Pesem je tudi misel.
— A moja misel je drugačna . . . Ti mene hočeš osrečevati, jaz pa hočem Nipona, svojo sveto domovino, storiti veliko, mogočno, nepremagljivo, neumrljivo . . . Zvonček, veruješ to?

Vstal je na pobeljeni preprogi. Nezlomljiva energija mu je plamenela v pogledu in na bledem obrazu je zarudela duša.
— Ameriko potolčem! Z bliskom jo potolčem . . . Pre-magam vse človeštvo! Z bliskom ga podjarmim . . . Ali pa ga uničim! — je vstal preteč. — Jaz sem gospod bliskov . . .
— Ne razumem — je šepetalo rumeno dekle. — Moriti hočeš! Ljubiti treba . . .
— Jaz sovražim! — je kričal Mutsuhito Dsain. — Greh in svetovno stara hudobija bele rase je zrela za uničenje. Sovražim jo! Japonci bo gospodar sveta na moji razrušeni sreči . . .
Nemo in temno se je smejal.
— Povej, gospod, razbistri moj um, — je prosilo dekle. — Kaj je tvoje orožje?
— Električnost.
— Kaj je električnost?
— Nikdo ne ve. Samo slutimo. Duša sveta. Moč vesoljstva. A jaz sem ji že gospod. Pod mojo oblast je prišla. Jaz ji bom ukazoval. Moja služkinja je! Moj bič! In kamor udarim z njo, se tudi iskra spremeni v prah . . . Ti nesrečnica! Ali veš, da sem ugrabil Kwannonu orožje — strelo?
— Ne razumem . . . — se je tresla deklica.
Mutsuhito Dsain jo je prijateljsko pogledal.
— To je neskončna modrost, je ne bi doumela. Rečem, niti znanstveniki je ne razumejo in ti si le ljubko, majhno dekletce . . . Poslušaj! Tak stroj ustvarim, s katerim izžepam dušo električnosti — pozitivni ion.
— I-on? — se je plašila dekletova trepalnica. — Ne razumem . . .
— Krog enega pozitivnega iona je v zraku zbranih štirideset negativnih ionov in te pozitivne ione porabim . . . To je strašno orožje! Zemljo lahko uničim z njim . . . Gorje beli rasi, ako se ne pokori moji volji! Ali veruješ, Zvonček?
Dekletova usta so se tresla.
— Gospod, verujem — je rekla žalostno. — Vem, kaj hočeš. In zakaj da to delaš . . . Ali bi lahko dala nasvet tebi, svojemu mogočnemu gospodu? — je vprašala bojazljivo. — Ti, rumeni bog . . .
(Dalje sledi.)